

YHTEENVETO VALIOKUNTIEN JA YLEISHALLINNON SELVITYKSISTÄ JA TOIMENPITEISTÄ ARVIOINTIKERTOMUKSESSA ESITETTYIHIN HUOMIOIHIN JA SUOSITUKSIIN

Sosiaali- ja terveystoimiala

§ 75

23.09.2020

Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto tarkastusvaliokunnan pyytämiin selvityksiin

HALLINTO

1. Tarkastusvaliokunta suosittelee kiinnittämään huomiota talousarvion toteutumisen seurantaan tilikauden aikana siten, että mahdolliset talousarviomuutokset tulevat käsittelyyn tilikauden aikana.
  - Talousarvion toteumaa seurataan säännöllisesti toimialan tasolla ja tulosaluekohtaisesti. Suoritetietojen ja mittareiden seuranta on kehitetty vuosien 2019-2020 aikana tukemaan Lean-periaatteisiin perustuvaa johtamista. Koronapandemian vuoksi raportoinnin kehittäminen on ollut osin kevään 2020 aikana tauolla, mutta seurannan kehittämistä jatketaan loppuvuodesta 2020 ja 2021 tulosalueiden kanssa. Apotti-järjestelmän käyttöönotto mahdollistaa raportoinnin edelleen kehittämisen sekä valmiit raportointinäkökulmat esimiesten käyttöön. Myös kaupunkitasoinen tiedolla johtamisen hanke tulee lisäämään taloustietojen seurantaan kuukausitasolla.
2. Tarkastusvaliokunta esittää huolensa henkilöstöresurssien riittävästä lisääntyneiden terveyskeskusvaihtajien määrien johdosta.

Vuoden 2014 alussa tuli voimaan terveydenhuoltolain 48 §, jonka mukaan kuntalainen saa valita julkisen terveydenhuollon hoitopaikkansa koko maan alueelta kirjallisella ilmoituksella. Kuntalaisen tekemä valinta voi kohdistua vain yhteen terveysasemaan, josta kuntalainen valitsee samalla kaikki perusterveydenhuollon palvelut: avosairaanhoidon, lasten- ja äitiysneuvola, muu terveysneuvonta, fysioterapia sekä suun terveydenhuolto. Terveysaseman tulee tarjota vaihtajalle palvelut samalla tavalla kuin vastuuväestöllensä. Terveyskeskusvaihtajien määrä on lisääntynyt tasaisesti kokonaismäärän ollessa 31.8.2020 lähes 2000 henkilöä. Odotusaika terveysaseman vastaanotolle ja hammashoitolaan on pidentynyt ja tilanne vaatii toimenpiteitä pystyäksemme tarjoamaan palvelut hoitotakuun edellyttämässä ajassa.

Edellinen resurssiselvitys tehtiin vuonna 2015. Keväällä 2020 tehdyn perusterveydenhuollon resurssiselvityksen kohteena olivat terveysaseman vastaanotto, äitiys- ja lastenneuvola, fysioterapia ja suun terveydenhuolto. Selvitys käsiteltiin sote-valiokunnassa 8.4.2020 ja kaupunginhallitus päätti 4.5. kokouksessaan, että terveyspalvelujen tulosalueelle perustetaan yksi lääkärin, 1 sairaanhoitajan ja 1 terveydenhoitajan vakanssi 1.9.2020 alkaen. Lisäresurssin avulla kehitetään kiirevastaanottoa, pitkäaikaissairaiden hoitoa, etävastaanottoa ja digitaalisia palveluja. Tähän liittyen syksyllä terveysaseman vastaanotolla toteutetaan projekti, jossa kehitetään Kauniaisten sotekeskus-konseptia fokuksena asiakkaaksi tulo ja hoito, moniammatillinen yhteistyö ja tiimin ohjaus. Samalla varmistetaan vastaanoton prosessien

yhteensopivuus Apotin kanssa, mikä helpottaa Apotin käyttöönottoa ja projekti edistää myös Länsi-Uudenmaan sote-hankeeseen liittyvää kehittämistyötä. Asiakkaan näkökulmasta tuloksena on palvelujen saatavuuden parantaminen.

Selvityksessä todettiin, että suun terveydenhuollon resurssitarve arvioidaan talousarvion valmistelun yhteydessä. Asiakasmäärän lisääntyessä kiireettömään hoitoon pääsy on vaikeutunut, mitä on lisännyt myös koronaepidemian aiheuttama hoitovelka. Erityisesti suun terveydenhuollossa korona on aiheuttanut rajoituksia kliinisen työn suorittamiseen ja hoitokäytäntöihin.

3. Tarkastusvaliokunta suosittelee asukasmäärän suuren kasvun vaikutusten huomioimista palveluiden suunnittelussa

Terveyskeskusvaihtajien lisäksi Kauniaisten oman väestömäärän lisääntyminen edellyttää resurssien tarkastelua. Tämä onkin huomioitu keväällä 2020 tehdyssä perusterveydenhuollon resurssitarkastelussa, ja väestökehityksen vaikutuksen arviointi tehdään vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä.

Ikäohjelma valmistellaan syksyn 2020 aikana ja sen yhteydessä tarkastellaan tarkemmin yli 75-vuotiaiden asukkaiden määrän kehitystä, palvelutarvetta, palvelurakennetta ja palveluja toteuttavan henkilöstön riittävyttä.

4. Tarkastusvaliokunta suosittelee toiminta-avustuksia myönnettäessä kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että avustuskohteen palkkaus- ja vaatimustasot ovat linjassa kaupungin vastaavissa tehtävissä toimivan oman henkilökunnan kanssa.

Sosiaali- ja terveystoimessa pidetään yhteistyötä paikallisten järjestöjen ja niiden kattojärjestön Granin Lähiavun kanssa tärkeänä. Yhteistyötä on edelleen vahvistettu viime vuosien aikana, jolloin vapaaehtoistyön rakenteita ja toimintaa ja toiminnan seuranta on kehitetty. Kaupungin rahoitus on merkittävä, mikä edellyttää sitä, että toiminta on kaupungin ja toimialan strategian mukaista ja täydentää kaupungin omaa toimintaa. Samalla on tärkeää, että yhteistyön tuloksen syntyvän toiminnan kustannustaso ei ole korkeampi kuin omana toimintana tehtävä vastaava työ. Tätä vertailua on tehty jo useamman vuoden ajan ja se on vaikuttanut myönnettävän avustuksen suuruuteen viime vuosien talousarvioissa.

5. Tarkastusvaliokunta suosittelee laatimaan selvityksen siitä, miten Apotin käyttöönotto tulee vaikuttamaan terveyskeskuksen palveluihin.

Apotin käyttöönotto Helsingissä, Kauniaisissa, Kirkkonummella, Keravalla ja Tuusulassa siirtyi koronapandemian takia kevääseen 2021. Toimialalla valmistellaan selvitys käyttöönoton vaikutuksista terveysaseman palveluihin ja tuodaan se tiedoksi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle vuoden 2021 alussa.

SOSIAALIPALVELUT

6. Tarkastusvaliokunta pyytää kiinnittämään huomiota edellä mainittujen (*) aihepiirien tärkeydestä kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

*Tarkastusvaliokunnan huomio: Kauniaislaiset lapset ja nuoret voivat valtakunnallisen kouluterveyskyselyn mukaan verrattain hyvin. **Huolenaiheena*** tuloksista nousee kuitenkin nuorten runsas **päihteiden käyttö, poikien ylipaino, huono nukkuminen sekä tyttöjen kokema koulu-uupumus ja ahdistuneisuus. Huolta herättää myös nuorten kokema väkivalta ja häirintä.***

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa mm. seurataan kansallisen kouluterveystutkimuksen avulla. Seurantatieto on arvokasta oman työn vaikuttavuuden arvioinnissa ja kehittämisalueiden tunnistamisessa. Vuosien varrella päihteiden käyttö on ollut Kauniaisissa pysyvästi huolen aiheena, aikaisemmin erityisesti lukioikäisillä pojilla, mutta viime vuosina yhä nuoremmilla yläkouluikäisillä ja enenemässä määrin myös tytöillä. Myös ahdistuneisuus ja koulu-uupumus ovat korostuneesti esillä tyttöjen kokemuksissa.

Syksyn 2020 aikana valmistetaan poikkihallinnollinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Prosessin aikana kuullaan paitsi nuoria itseään, myös vanhempia, opettajia, oppilashuollon edustajia ja muita lasten ja nuorten kanssa toimivia. 9.9. 2020 pidettiin työpaja, jossa oli mm. kaupungin luottamushenkilöitä ja järjestöjen edustajia. Myös yhteistyötä pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa jatketaan Islannin mallin jalkauttamiseksi kuhunkin kuntaan sopivalla tavalla. Tähän liittyen Kauniaisissa on tavoitteena kehittää Grani-malli poikkihallinnollisen ehkäisevän päihdetyön tueksi kaikkien toimialojen ja järjestöjen yhteistyönä.

7. Tarkastusvaliokunta suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §) laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi (THL).

Valmisteilla olevan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (myös kohta 6) avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden poikkihallinnollista hyvinvointityötä kunnassa. Vaikka Kauniaisissa toteutuu jo nyt kaupungin toimijoiden, järjestöjen ja seurakuntien yhteistyö, se vaatii jatkuvaa arviointia ja kehittämistä.

8. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että vammaispoliittista strategiaa kehitetään.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Sosiaali- ja terveysvaliokunta on hyväksynyt vammaispalvelulain- ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalvelujen toimintaohjeen (17.9.2019).

Vammaispoliittinen ohjelma koskee kaupungin kaikkia toimialoja. Asiantuntijoiden mukaan ohjelman sisällön päivitys on ajankohtainen sitten, kun vammaispalvelulaki uudistuu ja/tai sote-uudistuksen myötä.

Kunnan liittyminen Länsi-Uudenmaan Kulkukeskukseen ei oleellisesti muuta kuljetuspalvelua käyttävien asiakkaiden palvelujen saantia tai käyttöä.

VANHUSPALVELUT

9. Tarkastusvaliokunta suosittelee huomioimaan asukaskyselyn tulokset vanhuspalveluiden suunnittelussa.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Asukaskyselyn perusteella vanhustenpalveluihin kohdistui suurimmat odotukset ja tyytyväisyys vanhustenpalveluihin nousi keskimääräistä hieman enemmän ollen 8,21/10 vuonna 2019. Muita asukasryhmiä tyytymättömämpiä olivat ruotsinkieliset. Kotihoidon tyytyväisyystaso oli noussut hieman keskimääräistä enemmän asukaskyselyssä (8,23/10) lukuun ottamatta lapsiperheitä. Asukaskyselyssä Villa Bredan palvelutarjonnan tunnettuus sai arvosanaksi 8,10/10.

- Asiakaspalautetta ja asukastutkimusten tuloksia käsitellään ja hyödynnetään palvelujen kehittämisessä asiakaskokemuksen parantamiseksi. Vanhuspalvelut keskitettiin Villa Bredan alueelle syksyllä 2018, mutta toiminnan vakiintuminen vaatii aikaa. Villa Bredassa toiminnan täysipainoista käynnistymistä hidasti alkuvaiheessa kiinteistöön liittyvät haasteet. Ulkoiseen viestintään kiinnitettiin huomiota erityisesti 2019 ja paikan tunnettuus on lisääntynyt. Ennen koronapandemiaa Villa Bredan palvelukeskuksessa kokoontui paljon ryhmiä ja siitä oli tullut kuntalaisten tärkeä kohtaamispaikka. Koronapandemian takia palvelukeskus on ollut suljettuna maaliskuusta 2020 alkaen.
Ruotsinkielisten palvelujen tarjoaminen on kaksikielisessä kunnassa ydinasia, se huomioidaan rekrytoinnissa ja henkilökunnalle tarjotaan kielikoulutusta. Ruotsinkielisen hoitohenkilökunnan saatavuus on vaikeaa pääkaupunkiseudulla.

10. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että Liikkuvasta sairaalasta LiiSasta tehdään erillinen arviointi.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Espoon sairaalasta on hankittu terveyskeskussairaalatasoinen sairaanhoito ja kuntoutus. Liikkuva sairaala LiiSa on syksystä lähtien ollut käytössä myös hoivakodissa. Tämä on ollut askel oikeaan suuntaan, koska virka-ajan ulkopuolisista päivystyskäynneistä on vältytty.

- Liikkuva sairaala eli LiiSa on Espoon ja Husin kahden vuoden kokeilu, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa siitä, mitä etuja saadaan, jos diagnoosi ja hoidon aloittaminen voidaan tehdä potilaan luona. Se palvelee hoivakoteja ja kotihoitoa ympäri vuorokauden. LiiSan toiminta perustuu asiakkaan luona tapahtuvaan tutkimukseen ja arviointiin. Yksikössä työskentelee päivystykselliseen potilaan arviointiin erityiskoulutettuja sairaanhoitajia, joilla on mukana tutkimuslaitteita, lääkkeitä ja pikadiagnostiikkavälineitä. Etäyhteyden avulla sairaanhoitaja voi konsultoida kotisairaalan tai päivystyspoliklinikan lääkäriä, ja aloittaa esim. antibioottitiputuksen asukkaan kotona. Näin vältytään päivystyskäynneiltä, jotka ovat vanhuksille raskaita. Hoivakodin vastuulääkäri (geriatri) vastaa edelleen asukkaiden kokonaisvaltaisesta hoidosta. Palvelu ei korvaa myöskään 112-palvelua.

Kauniaisille tarjottiin mahdollisuutta käyttää LiiSan palvelua v. 2019. Espoon sairaalan ja HUS:n pilottina aloitettu toiminta on saanut erittäin hyvän vastaanoton. Vuoden 2020 tammikuu-heinäkuun aikana hoivayksiköstä on soitettu LiiSaan 17 kertaa ja niiden johdosta LiiSa on käynyt paikalla 7 kertaa. Vastaavat luvut kotihoidon puolella ovat 18 ja 9. Ja yhteisluvut 35/16. Valitettavasti tilastoja siitä, kuinka monta päivystykseen lähettämistä näiden perusteella on jouduttu tekemään, ei ole, koska Mediatriesta ei pysty poimimaan tietoja kirjauksista hakemalla. Oleellista kuitenkin on, että ilman LiiSaa kaikki soitetut asiakkaat olisi todennäköisesti lähetetty päivystykseen, eli useita käyntejä päivystykseen on LiiSan avulla vältetty, mahdollisesti myös sairaalan hoitopäiviä. Lisäksi pitää ottaa huomioon laadulliset seikat, kun asiakkaat ovat saaneet arvion omassa asuinyksikössään, eikä heidän ole tarvinnut lähteä vanhuksille huonosti sopivaan päivystysyksikköön.

Kokeilun aikana palvelu on ollut kunnille maksuton. LiiSan toiminnan arviointi tehdään vuoden 2020 lopussa (HUS, Espoo). Kauniaisten palvelujen käytön osalta perusteellisempi arviointi tulee toteutetuksi tässä yhteydessä.

TERVEYSPALVELUT

11. Tarkastusvaliokunta suosittelee asukaskyselyn vastausten huomioimista parantamalla terveydenhuollon saatavuutta lisäaukioloajoilla.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Terveydenhuollon tarkastusalueelle perustettiin kaksi uutta virkaa; sairaanhoitajan ja yleislääketieteeseen erikoistuvan lääkärin vakanssit. Varsinkin lääkäreiden vastaanoton budjetoitua pienempään asiakasmäärään vaikutti lääkärinsijaisuuksien saamisen vaikeus, mikä taas vaikutti hoitajan saamiseen. Tämä on huolestuttanut kuntalaisia. Lääkäreiden vastaanottojen asiakasmäärät avohoitokäynnit olivat vuonna 2019 alemmat kuin vuonna 2018, vaikka asiakasmäärät ja terveydenhuollon menot kasvoivat. myös terveydenhuollon peittävyys (asiakas/väkiluku) vähentyi vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2018.

- Terveysaseman palvelujen peittävyden muutokset ovat pieniä. Vastaanottokäyntien osalta vuonna 2019 on palveltu 11 kauniaislaista asiakasta vähemmän kuin vuonna 2018 ja kaikkien yhteydenottojen osalta vastaava luku on 68. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna vuodesta 2016 lääkärikäynneillä palveltujen asiakkaiden määrä on lisääntynyt yhteensä 40 %. Uusia asiakkaita on tullut erityisesti tk-vaihtajien joukosta.

Lääkärivakanssit ovat tällä hetkellä 100% täytetty, mutta vuoden 2019 aikana neljän vakanssin osalta haltija on ollut vanhempainvapaalla tai suorittamassa erikoislääkärikoulutuksen sairaalapalvelua. Sijaisia (käytännössä vastavalmistuneita YEK- palvelua tekeviä lääkäreitä) on saatu hyvin, mutta heidän työpanoksensa ei ole perehdytykseen ja potilaiden kokonaismäärän osalta verrattavissa kokeneen lääkärin työpanokseen. Samanaikaisesti kokeneet lääkärit ovat joutuneet käyttämään omaa työaika konsultointiin ja ohjaukseen. Perehdytys- ja koulutuskokonaisuus on kuluvan vuoden aikana uudistettu ja olemme saaneet joukkoomme yhden ohjaajalääkärin lisää, joten rekrytoinnin osalta tulevat vuodet vaikuttavat nyt helpommilta. Käynti- ja asiakasmäärien kehitystä on kuvattu yksityiskohtaisesti mm. 2/2020 valmistuneessa resurssiselvityksessä.

Monissa yksiköissä (esim. fysioterapia) on pystytty jo kuluneina vuosina toimintamalleja uudistamalla hoitamaan useampia potilaita vähemmällä käyntimäärillä. Ajankohtaisessa avovastaanotto toiminnan kehittämistyössä keskitytään nyt käyntien asemesta hoidettuihin potilaisiin ja resurssin käyttöön per potilas. Aukioloaikoja ei ole tarve laajentaa, kun uusi asiakasportaali Apotin Maisa on avoinna 24/7 ja vastaus annetaan seuraavana arkipäivänä virka-aikana. Lääkärikäynti ei ole itseisarvo, jos potilaan vaiva hoituu hoitajan tai fysioterapeutin antamin ohjein. Vastaanotto ei ole itseisarvo, jos asia voidaan hoitaa etänä, esim. puhelimitse tai Maisan kautta. Näin pystytään lisäämään sekä saatavuutta että tuottavuutta. Vaikuttavuus saadaan seuraamalla interventoiden vaikutusta terveysindikaattoreihin. Potilaan oma rooli tavoiteasettelussa erityisesti pitkäaikaissairauksien osalta korostuu.

12. Tarkastusvaliokunta kiinnittää huomiota kaupunkilaisten hammasterveyden edistämiseen.

Hammashoitoon pääsy sai asiakaskyselyssä kriittisiä kommentteja pitkien jonotusaikojen vuoksi. Kyselyn mukaan hammashoitolassa saatiin asiantuntevaa hoitoa. Lapsiperheet ja ruotsinkieliset olivat tyytymättömämpiä kuin muut.

- Suun terveyden edistämisen toteuttaminen perustuu Valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (6.4.2011/338, lisäksi terveydenhuoltolaki 15-17§). Asetus velvoittaa alle 18-vuotiaiden osalta tiettyjen ikäryhmien säännölliseen tarkistukseen. Nämä ikäryhmittäiset tarkastukset toteutuvat Kauniaisissa asetuksen mukaisesti. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntaa järjestämään suun terveydenhuollon palvelut näiden ryhmien lisäksi (15-17 § ja 20 §) myös aikuisväestölle (26 §) laissa säädetyn ajan puitteissa. Kiireettömään hoitoon on terveyskeskuksessa päästävä viimeistään kolmessa kuukaudessa, mutta suun terveydenhuollossa tämä aika voidaan ylittää kolmella kuukaudella, kun potilaan terveydentila ei vaarannu. Kauniaisten suun terveydenhuollossa olemme pystyneet tarjoamaan palvelut 6 kk aikana. Suun terveydenhuollossa asiakasmäärä on kasvanut väestönkasvun ja terveyskeskusvaihtajien takia, mikä edellyttää uutta resurssitarkastelua talousarviovalmistelun yhteydessä. On huomattava, että suun terveydenhuollossa on tärkeää lisätä palvelun käyttäjien omaa vastuunottoa ja saada vähennettyä peruuttamattomien hoitoaikojen määrää. Vuonna 2019 peruuttamattomia aikoja oli 624 eli 5,8% kaikista ajoista. Tämä vastaa kolmen hammaslääkärihoitaja-työparin 3-4 viikon työtä.

Suun terveydenhuollon käytännöt Kauniaisissa

Lapset ja nuoret: Suuhygienisti osallistuu perhevalmennustilaisuuteen. Ensimmäistä lasta odottavalla perheellä on mahdollisuus suuhygienistin vastaanottokäyntiin. Neuvolan terveydenhoitaja huomioi lapsen puolivuotiskäynnillä myös hammasterveyden suun terveydenhuollon ohjeistuksen mukaisesti

Kaikki alle 18-vuotiaat käyvät hammaslääkärin tai suuhygienistin tarkastuksissa vähintään valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Yli puolet ikäluokasta sen lisäksi yksilöllisen tarpeen mukaan välivuositarkastuksessa tai ehkäisevän hammashoidon käynnillä. Kaikki käynnit sisältävät aina myös neuvontaa ja ohjausta. Erityisen avun tarpeessa olevia tuetaan tiheämmillä profylaktisilla käynneillä.

Aikuisväestö: Hoidon tarpeen perusteella annettava ehkäisevä ja korjaava hoito

18-vuotta täyttäneillä on yksilölliset tarkastus- ja hoitovälit. Kaikilla tarkastuskäynneillä on puheena myös suun terveys ja laaja-alainen suun terveyden edistäminen. Yksilöllisten tarpeiden mukaan erilliset profylaktiset käynnit. Työttömien terveystarkastuksiin on osallistunut suuhygienisti.

Yhteistyö vanhuspalvelujen kanssa: Kotihoidon asiakkaiden luona suuhygienisti käy omahoitajan kanssa ja tekee tällöin suun terveydentilan kartoituksen ja kotihoito-ohjeet ja käy ne läpi myös omahoitajan kanssa. Villa Bredassa suuhygienisti käy säännöllisesti tarkastamassa asukkaiden suun terveydentilan, auttamassa suun puhdistuksessa ja tärkeimpänä tehtävänä on ohjata henkilökuntaa huolehtimaan asukkaiden päivittäisestä suun puhdistuksista. Suuhygienistillä on mahdollisuus tehdä puhdistuksia hoitotuolissa Villa Bredassa.

Yleinen ohjaus: Hammashoitolan asiantuntijat ovat mukana toteuttamassa muiden kunnan toimijoiden kanssa valtakunnallisia terveyden edistämisen teemapäiviä kuten tupakoimattomuuspäivä, sydänpäivä, vanhustenviikko ja ehkäisevän päihdetyönviikko kulloisellakin vuosittaisella teemalla. Lisäksi kouluissa tai päiväkodeissa tapahtuviin teemapäiviin on osallistuttu mahdollisuuksien mukaan, esimerkkinä Mäntymäen koulun hyvinvointipäivät.

13. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että palveluiden suunnittelussa huomioidaan myös lapsiperheiden ja ruotsinkielisten palvelutarpeet.

- Kaksikielisenä kuntana Kauniaisissa järjestetään kaksikieliset palvelut ja kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus käyttää äidinkieltä asioidessaan sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kielitaidon kehittämiseksi henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua vuosittain ja tarpeen mukaan työnantajan järjestämille ruotsin kielen kursseille.

MUITA HUOMIOITA: KAUPUNKISTRATEGIA JA OHJELMAT

14. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että seuraavat asiakirjat arvioidaan ja tarpeen vaatiessa päivitetään ja julkaistaan kaupungin verkkosivulla:

- Ikääntymispoliittinen strategia 2011-2016

Kuten edellinen ikääntymispoliittinen strategia, myös parhaillaan valmisteilla oleva Ikäohjelma 2021-2025 on vanhuspalvelulain 5§ edellyttämä suunnitelma ikääntyneen väestön hyvän elämän turvaamiseksi. Se korostaa kaikkien toimialojen yhteistä vastuuta ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja myös uudenlaista yhteistyötä kumppaneiden kanssa. Valmistelussa hyödynnetään olemassa olevia elimiä ja ryhmiä, kuten vanhusneuvostoa ja yhteistyöelimiä kolmannen sektorin kanssa. Edellisen strategian arviointi toteutetaan Ikäohjelman valmistelun yhteydessä.

- Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2011-2016

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma liittyi Matti Vanhasen hallitusohjelmaan. Sen avulla haluttiin tuoda esiin ja varmistaa kaikkien nuorten osallistamis- ja vaikuttamismahdollisuus ja innostaa osallistumaan oman kunnan kehittämiseen. Ohjelma tehtiin laajassa yhteistyössä osallistaen nuoria monin eri tavoin mm. yhteistyössä Lasten parlamentin kanssa. Tässä muodossa ohjelmia ei valmisteta, vaan lasten ja nuorten näkökulma tulee esiin valmisteilla olevassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa.

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014

Valmisteilla olevan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (kohta 7) avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Syksyn 2020 aikana valmistetaan poikkihallinnollinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Prosessin aikana tehdään arviointikysely edellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen. Prosessin aikana kuullaan paitsi nuoria itseään, myös vanhempia, opettajia, oppilashuollon edustajia ja muita lasten ja nuorten kanssa toimivia. 9.9. työpajaan kutsutaan laajasti mukaan luottamushenkilöitä ja myös nuorisovaltuuston edustajat.

- Mielensterveystyön kokonaissuunnitelma 2008-2015

Kauniaisten mielensterveystyön kokonaissuunnitelma tehtiin hyödyntäen mielensterveystyön laatusuosituksia. Työskentelytapana oli asiantuntijayhteistyö, jossa hyödynnettiin paikallista asiantuntemusta: mielensterveysalan ammattihenkilöiden, alan yhteistyökumppaneiden sekä

asiakkaiden ja kuntalaisten osaamista ja tietoa. Prosessin asiantuntijana oli psyk.tri Maila Upanne. Mielensterveystyön tavoitteet ovat olleet tämän jälkeen vuosittain osa kaupungin strategian toimenpideohjelmaa. Mielensterveys- ja päihdepalvelujen arviointi tehtiin vuonna 2011 (THL) ja ehkäisevän päihdetyön osalta v. 2019.

Vuosien 2009-15 laatusuosituksen toimeenpanon ohjausryhmä on ehdottanut painopisteet vuodelle 2020: Asiakkaan aseman vahvistaminen; Ehkäisevä työ; Palvelujen järjestäminen ja Ohjauskeinojen kehittäminen. Mielensterveys- ja päihdetyön kehittäminen käsitellään osana Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja lkäohjelman valmisteluprosessien yhteydessä ja integroidaan osaksi niitä.

15. Tarkastusvaliokunta pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että kotouttamisohjelma tarkistetaan ja hyväksytään vähintään kerran neljässä vuodessa.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Vuoden 2019 aikana hyväksyttiin uusi kotoutumisen edistämisen ohjelma 2018-2022. Laki kotoutumisen edistämiseksi edellyttää kuntia laatimaan kotouttamisohjelman, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnan ja ELY-keskuksen välinen sopimus maksettavista korvauksista kansainvälistä suojelua saavien osalta edellyttää kotouttamisohjelman voimassaoloa.

Kotouttamisohjelma on valmisteltu poikkihallinnollisena yhteistyönä osana Yhteinen kuntamme-hanketta. Kotoutumista koskevat poikkihallinnolliset tavoitteet ja yhteiset tai toimialakohtaiset toimenpiteet ovat vuosittain kaupungin strategiassa. Uusi suunnitelma tai päivitys tehdään vuonna 2022 jatkumaan siitä saumattomasti. Kotoutumisen arviointi tulee toteutettua osana uutta lasten ja nuoren hyvinvointiohjelmaa.

16. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (s.15)

Tarkastusvaliokunnan huomio: Keskeisenä toimenpiteenä on kouluterveydenhuollon matalan kynnyksen mielensterveyspalvelujen saatavuuden lisääminen. Lasten ja nuorten mielensterveyspalvelujen piiriin pääsy on edelleen haastavaa. Yhteistyötä on lisätty HUS:n lasten ja nuortenpyskiatrian kanssa lähetekäytännön sujuvoittamiseksi. Painopistettä on pyritty siirtämään erityispalveluista peruspalveluihin, lapsen ja nuoren sekä hänen perheensä lähiympäristöön. HYKS-VARHAIN – työryhmä perustettiin syksyllä 2019 ja yhteistyöpilotti toteutettiin suomen- ja ruotsinkielisillä ala-asteilla.

- Lasten ja nuorten mielensterveyspalvelujen kokonaisuudesta vastaa sosiaali- ja terveystoimi. Lasten ja nuorten mielensterveystyön polku on kuvattu ja siinä on huomioitu oppilashuollon rooli.

Tarkastusvaliokunnan arviointikertomus vuodelta 2019

39/02.06.01/2020

YLKV 25.08.2020 § 74

Lisätiedot:

yhdyskuntatoimen johtaja Marianna Harju, puh. 050 304 1234
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastusvaliokunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arvioinnin tulokset esitetään arviointikertomuksessa. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastusvaliokunta on 18.5.2020 § 35 hyväksynyt ja allekirjoittanut tarkastusvaliokunnan arviointikertomuksen vuodelta 2019 ja päättänyt saattaa sen kaupunginvaltuustolle tiedoksi. KV päätti kokouksessaan 15.6.2020 § 25 merkitä tiedoksi arviointikertomuksen vuodelta 2019.

Tarkastusvaliokunnan hyväksymä arviointikertomus on esityslistan **liitteenä**.

Arvioinnin painopistealueena vuonna 2019 oli sosiaali- ja terveystoimi.
Seuraavassa käsitellään arviointikertomuksen huomioita yhdyskuntatoimen osalta.

Edellisten vuosien havaintojen ja kehittämisehdotusten seuranta

-

Ote arviointikertomuksesta: "*Esimerkiksi kaupunginhallituksen ja yhdyskuntavaliokunnan välillä on pidetty kuulemistilaisuuksia, joissa on käsitelty isoja asemakaavakysymyksiä, missä osapuolet ovat olleet usein yhteisymmärryksessä yli puoluerajojen. Valmistelu on kuitenkin jatkunut enemmän tilaajien kuin kuulemistilaisuuksien pohjalta.*

Tarkastusvaliokunta toivoo, että poikkihallinnollisista kuulemistilaisuuksista laaditaan muistio, jotta kuulemistilaisuuksissa esiintuotuja asioita voidaan huomioida jatkovalmistelussa."

Eryteisesti kaavoitushankkeisiin liittyviä kaupunginhallituksen ja yhdyskuntavaliokunnan tapaamisia on järjestetty keskustelutilaisuuksina, joiden tarkoitus on ollut tutustua valmistelun edistymiseen ja nimenomaisesti käydä hankkeista yhteistä keskustelua vapaasti ja ilman muistioihin kirjaamista. Kyseessä eivät ole olleet viralliset kuulemistilaisuudet, joista aina tuleekin laatia muistiot, vaan tarkoituksena on ollut ennemminkin näkökulmien ja ajatusten vaihto yhteisen näkemyksen edistämiseksi tulevaa päätöksentekoa varten.

Strategisten tavoitteiden vuositoimenpiteiden toteutuminen vuonna 2019

-

Ote arviointikertomuksesta: "*Tarkastusvaliokunnan arvion mukaan vuodelle 2019 asetettuja toimenpiteitä ei kaikilta osin toteutettu. Useita projekteja aloitettiin, mutta kaikkia ei ehditty vuoden aikana saattamaan loppuun.*

Tarkastusvaliokunta suosittelee, että vuosikohtaisten tavoitteiden asettamisessa ja niiden määrässä kiinnitetään huomiota käytettävissä oleviin resursseihin varsinkin nyt taloudellisen epävarmuuden vallitessa. Lisäksi tavoitteet olisi hyvä jakaa seurattaviin ja aikataulutettuihin välitavoitteisiin."

Strategiset tavoitteet ovat valtuustokauden mittaisia. Seurattavat vuositavoitteet ovat välitavoitteita, joiden tulee edistää päätavoitteita. Toisinaan välitavoite ei ennätä valmiiksi yhden kalenterivuoden aikana, mutta tällöin sen toteutusta jatketaan edelleen päätavoitetta edistäen.

Strateginen tavoite 2.5. Kaupungintalon alueen kaavamuutosprosessi saadaan päätökseen valtuustokauden aikana.

Tarkastusvaliokunnan arviointi: Kaavamuutosehdotuksen päätöksenteko on kesken.

Kaavamuutosehdotus on laadittu ja saatettu päätöksentekoon, mutta palautettu valmisteluun.

Strateginen tavoite 3.1. Kaupunkirakennetta kehitetään maankäytön ja asumisen kehityskuvan mukaisesti Kauniaisten identiteettiä vahvistaen. *Tarkastusvaliokunnan arviointi: Kaavoitusohjelman hankkeista noin puolet eteni suunnitellussa aikataulussa.*

Valmistelijaresurssit ovat niukat, ja erityisesti kaupungintalon alueen kaavoitus on sitonut resursseja. Rajallisten resurssien lisäksi hankkeiden aikatauluun vaikuttavat maanomistajista johtuvat syyt, ulkopuolisten selvitysten laatiminen sekä poliittinen päätöksenteko.

Strateginen tavoite 3.2. Kauniainen edistää kestävästä kehitystä. *Tarkastusvaliokunnan arviointi: Suunnitteluvaiheessa olevan kaupungintalokorttelin ilmastovaikutuksia ja ekologisia näkökohtia ei ole raportoitu, koska hanke on vielä kesken.*

Pääasiallinen vuositavoite on liittynyt Hiilineutraali Kauniainen 2035 -teemaan ja sen mukaisesti resurssiviisauden tiekartan ja toimenpideohjelman valmisteluun. Nämä ovat valmistuneet. Merkittävimmät osatekijät hiilineutraaliuden edistämiseksi ovat kiinteistöjen energiavalintoihin ja energiankulutukseen sekä liikenteeseen liittyviä kysymyksiä. Rakennetun ympäristön osalta kysymykset liittyvät myös mm. yhdyskuntarakenteeseen, materiaalivalintoihin ja kiertotalouden edistämiseen. Tässä mielessä voidaan jo todeta kaupungintalokorttelin olevan sijainniltaan edullinen, sillä se tiivistää rakennetta ja lisää asukkaita raideliikenneaseman ja muun julkisen liikenteen läheisyydessä. Kaupungin resurssiviisauden tiekarttaan on sisällytetty kaikkien toimialojen tehtäviä valtuustokausittain. Liikkeelle lähdetään eniten vaikuttavista toimenpiteistä ja tavoitteet tarkentuvat uusien valtuustokausien myötä.

Strateginen tavoite 5.4. Kiinteistöt ja kalusto kunnossa ja käytössä. *Tarkastusvaliokunnan arviointi: Kiinteistöjen korjausvelka-mittarin toteutumista ei ole raportoitu osana korotetun yllä- ja kunnossapitomäärärahan arviointia.*

Rakennusten yllä- ja kunnossapitoinvestoinnit liittyvät kaikki kiinteistöjen korjausvelan umpeen kuromiseen. Määrärahaa korotettiin 100.000 eurolla, jotta se riittäisi tiedossa oleviin tarpeisiin. Tarpeita on siltikin enemmän, mutta tehtäviä pyritään priorisoimaan ja yhdistelemään mahdollisimman järkevästi. Määräraha oli vuonna 2019 riittävä ja siitä jäi hieman käyttämättä johtuen tilakeskuksen henkilövajauksesta ja muutaman hankkeen siirtymisestä / jatkumisesta vuoden 2020 puolella.

Muu yhdyskuntatoimen toiminnan arviointi

-

Tarkastusvaliokunta suosittelee, asemakaavamuutoksia suunniteltaessa kiinnittämään huomiota kaupunkikuvan säilyttämisenä puutarhamaisena ja pientalovaltaisena sekä viheralueiden ja metsiköiden säilymiseen.

Kaupunginvaltuuston hyväksymä Kauniaisten maankäytön ja asumisen kehityskuva ohjaa kaupunkirakenteen kehittämistä. Sen mukaan valtaosa Kauniaisista on pientaloaluetta jatkossakin. Kaupungin strategiaan kuuluu ja on aina kuulunut vehreys ja puutarhakaupunginomaisuus. Kaupunkirakennetta voidaan tiivistää siellä missä se on luontevaa: asemanseutujen ympäristössä, keskustassa, hyvien joukkoliikenneyhteyksien varaan ja pääväylien varsille. Tämä tukee myös hiilineutraaliuden edistämistä. Kauniainen on osana Helsingin seutua sitoutunut keskimäärin 80 asunnon vuosituotantoon, mikä vastaa kaupungin omaa strategiassa ilmaistua tavoitetta n. 1 % vuotuisesta asukasluvun kasvusta. On tärkeää, että tämä lisäys mahdollistetaan kestäväällä tavalla. Kaupungin viherpinta-alan osuutta seurataan, tavoitteena että se ei vähene. Myös täydennysrakentamishankkeissa säilytetään puustoa ja vehreää kasvillisuutta.

Tarkastusvaliokunta suosittelee vanhan TVO:n varastoalueen hyötykäytön selvittämistä.

Alue sisältyy kaavoitusohjelmaan, ja sen käytettävyyttä on selvitetty yhdessä alueen toisen omistajan, Senaatti-kiinteistöjen kanssa sekä neuvoteltu mm. kulkuyhteyksistä Espoon kaupungin kanssa. Alueen suunnitteluun liittyy Espoon puolella sijaitsevasta liikenneverkosta sekä Turunväylän liikenteen päästöistä johtuvia haasteita, jotka vaikuttavat hankkeen etenemiseen.

Tarkastusvaliokunta suosittelee kiinnittämään huomiota naapuruston ja kaupunkilaisten palautteeseen kaavamuutoksista sekä pitämään muistioita kaupunkilaisille järjestetyistä tilaisuuksista kuten myös kunnanhallituksen ja valiokuntien yhteisistä kuulemistilaisuuksista.

Aito kuuleminen kaavamuutoshankkeissa on tärkeää ja näin toimitaankin. Jo laki edellyttää tätä, mutta myös kaupungin oma tavoite kuntalaisten osallistamisesta heitä koskevaan päätöksentekoon sekä vahva kokemus palautteiden huomioimisen hyödyllisyydestä hankkeiden onnistumisessa. Kaikki palaute kootaan kirjallisesti ja niihin laaditaan vastineet. Palautteet myös käsitellään osana kaavamuutosprosessia kaupungin päätöksentekoelimityksissä. Kuitenkin on huomattava, että palaute on usein

keskenään ristiriitaista, jolloin samanaikaisesti ei voida toteuttaa kaikkien palautteiden toivomuksia. Lisäksi on harkittava laajasti koko yhteisön etua ja tulevaisuutta, mikä voi olla ristiriidassa yksilön lyhyen aikavälin intressien kanssa. Olennaista on kuitenkin suunnitelmien avoin esittely ja tavoitteiden perustelu sekä keskustelun mahdollistaminen kaavoituksen eri vaiheissa. Kaavamuuoshankkeet ovat aina poliittisen päätöksenteon ja usein kompromissien lopputulos.

Kaupunginhallituksen ja yhdyskuntavaliokunnan yhteisistä keskustelutilaisuuksista on vastattu aiemmassa kohdassa.

Tarkastusvaliokunta suosittaa selvittämään syyt henkilöstön vaihtuvuuteen.

Henkilön irtisanoutuessa kaupungin palveluksesta pidetään aina lähtökeskustelu. Milloin kyse ei ole eläkkeelle jäännistä, irtisanoutumisen syyt liittyvät usein hyvin ymmärrettävään haluun edetä uralla, saada uutta kokemusta, kenties parempaa palkkaa. Toisinaan kyse voi olla henkilökohtaisista elämänmuutoksista. Erityisesti tilakeskuksessa on ollut useita eläköitymisiä. Hankalaksi tilanteen tekee uuden rekrytoinnin pitkittyminen, erityisesti korkeasuhdanteessa on ollut vaikeaa löytää osaajia yhdyskuntatoimen asiantuntijatehtäviin. Tästä on aiheutunut resurssivajetta, joka puolestaan kuormittaa muuta henkilöstöä ja saattaa hidastaa hankkeiden etenemistä.

- Arviointikertomuksen päätteeksi tarkastusvaliokunta toteaa koko kaupungin osalta, että valtuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet on riittävässä määrin saavutettu.

YTJ:

Valiokunta hyväksyy selvityksen tarkastusvaliokunnan vuoden 2019 arviointikertomuksessaan esiin nostamista havainnoista yhdyskuntatoimen toimialan osalta ja lähettää sen edelleen KH:lle, joka kokoaa koko kaupungin lausunnon.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lausunto tarkastusvaliokunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2019

39/02.06.01/2020

SOVV 03.09.2020 § 58

Lisätiedot:

sivistystoimenjohtaja Heidi Backman, puh. 050 566 8800

etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastusvaliokunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arvioinnin tulokset esitetään arviointikertomuksessa. Tarkastusvaliokunta hyväksyi ja allekirjoitti arviointikertomuksensa vuodelta 2019 18.5.2020 (§ 35) ja saattoi sen kaupunginvaltuuston tiedoksi 15.6.2020 (§ 25).

Valiokunnilta pyydetään antamaan vastauksia tarkastusvaliokunnan kysymyksiin. Kaupunginhallitus kokoaa sen jälkeen koko kaupungin toimintaa koskevan lausunnon vuoden 2020 loppuun mennessä. Tarkastusvaliokunnan hyväksymä arviointikertomus vuodelta 2019 on **liitteenä**.

Vastineet

Tarkastusvaliokunta on käsitellyt kertomuksessaan (s. 3) myös edellisen vuoden (2018) kertomuksen sekä valiokuntien ja kaupunginhallituksen vastineet siitä:

- Tarkastusvaliokunta suosittelee edelleen kehittämään vuosikohtaisten tavoitteiden ja mittareiden asettamista siten, että ne kuvaavat enemmän vaikutuksia kaupunkilaisille. Suositeltavia mitattavia kohteita ovat esimerkiksi: palveluiden saatavuus ja vaikuttavuus, suoritteiden lukumäärä ja resurssien määrä. Tähän voidaan todeta, että tämä on tärkeä kehittämistyö ja pyrkimyksenä on jatkuvasti tehdä parannuksia talousarviotyöhön, sekä strategiaosioon että tulosalueiden avainlukuihin. Tämän lisäksi valiokunnat käsittelevät oman tulosalueen muita arviointituloksia.

Vuoden 2019 osalta tarkastusvaliokunta toteaa (s. 5-6), että osa strategisista tavoitteista on toteutunut vain osittain. Sivistystoimessa tämä koskee liikkumisohjelmaa, joka on hyväksytty vasta vuoden 2020 puolella, ja kulttuuriohjelmaa, jota laaditaan syksyn 2020 aikana. Tarkastusvaliokunnan mukaan myös tavoite nuorisotyöttömyydestä toteutuu vain osittain. Strategiassa tavoite oli 0% nuorisotyöttömyys. Tätä ei saavutettu, mutta on huomautettava, että alle 25-vuotiaiden työttömyys oli ennätyksellisen alhainen (5 henkilöä), eli käytännössä voimme puhua nollatyöttömyydestä nuorten osalta vuoden 2019 lopussa. Nolla prosenttia on tavoite, jota ei käytännössä koskaan saavuteta, koska aina on henkilöitä, jotka ovat väliaikaisesti ilman työ- tai opiskelupaikkaa. Valitettavasti vuoden 2020 aikana työttömyystilanne on koronan takia muuttunut huonompaan suuntaan, kuten muissakin kunnissa. Kauniaisten vahvuus on nuorisotakuumalli, joka on osoittautunut tehokkaaksi. Mallin toimivuus perustuu kaupungin omaan etsivään nuorisotyöntekijään sekä tehokkaaseen paikalliseen verkostoon, joka yli hallintorajojen palvelee niitä nuoria, jotka tarvitsevat erityisesti tukea.

Tarkastusvaliokunta suosittaa (s. 10) myös tiettyjen asiakirjojen tarpeen arviointia ja niiden julkaisemista kaupungin verkkosivuilla tarvittaessa. Sivistystoimen osalta mainitaan sivistyspoliittinen ohjelma 2014-2016

ja sivistystoimen kaksikielisyysohjelma 2015-2017. Sivistyspoliittisen ohjelman osalta voidaan todeta, että se olisi päällekkäinen kaupungin strategian kanssa, missä on runsaasti tavoitteita sivistystoimelle. Asiakirja ei ole lakisääteinen eikä ole enää tarkoituksenmukaista laatia sivistyspoliittista ohjelmaa erillisenä asiakirjana. Sivistystoimen vanhaa kaksikielisyysohjelmaa ollaan edelleen pääosin noudatettu. Ohjelma päivitetään syksyn 2020 aikana. Tämäkään asiakirja ei ole lakisääteinen. Todettakoon, että sivistystoimi on saanut viime vuosina runsaasti selvitys-, ohjelma- ja suunnitelmapyyntöjä, selkeästi enemmän kuin aikaisemmin. Tämä työllistää hallintoa ja henkilöstöä, ja riskinä on, että operatiivinen toiminta ja palveluiden tuottaminen kärsivät.

Tarkastusvaliokunnan arvioinnin painopistealueena vuonna 2019 oli sosiaali- ja terveystoimi, mutta valiokunta käsitteli myös asioita, jotka koskivat sivistystoimintaa (s. 12-16).

- Tarkastusvaliokunta katsoo, että opetustointien arviointitulokset pitää esittää molemmille valiokunnille (SUUS ja SOVV) eikä antaa vain tiedoksi. Tulosten tulisi olla sekä päättäjien että kuntalaisten saatavilla. Tähän voidaan todeta, että arviointi on lakisääteinen, tärkeä tehtävä, ja käytäntönä on, että molemmat valiokunnat käsittelevät arviointitulokset joka vuosi. Syksyn 2020 aikana laaditaan sivistystoimen arviointisuunnitelma, jossa tarkennetaan arviointikäytäntöjä, ja se tullaan käsittelemään poliittisissa toimielimissä.

Sivistystoimenjohtaja:

Valiokunta merkitsee tiedoksi tarkastusvaliokunnan arviointikertomuksen vuodelta 2019 ja antaa omalta osaltaan lausunnon edellä mainitun mukaisesti kaupunginhallitukselle jatkokäsittelyä varten.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Utlåtande om revisionsutskottets utvärderingsberättelse för år 2019

39/02.06.01/2020

SUUS 31.08.2020 § 51

Mer information:

bildningsdirektör Heidi Backman, tfn 050 566 8800

fornamn.efternamn@grankulla.fi

Revisionsutskottet ska enligt 121 § i kommunallagen bedöma huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige satt upp har nåtts i kommunen och huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Resultaten av bedömningen förs fram i utvärderingsberättelsen.

Revisionsutskottet godkände och undertecknade 18.5.2020 (§ 35) sin utvärderingsberättelse för år 2019 och förde den vidare till fullmäktige för kännedom 15.6.2020 (§ 25).

Utskotten ombeds ge svar på revisionsutskottets frågor. Stadsstyrelsen sammanställer sedan ett utlåtande som gäller hela stadens verksamhet till slutet av år 2020. Utvärderingsberättelsen, som är godkänd av revisionsutskottet, finns som **bilaga**.

Svar

Revisionsutskottet har i sin berättelse (s. 3) behandlat utskottens och stadsstyrelsens svar även på berättelsen för föregående år (2018):

- Revisionsutskottet rekommenderar fortfarande att årliga mål och mätare utvecklas så att de bättre beskriver effekterna för stadsborna. Mätare som rekommenderas är t.ex. tillgång på service och genomslagskraft, antal prestationer och resursmängd. Till detta kan konstateras att det här är ett viktigt utvecklingsarbete och vi eftersträvar att ständigt göra förbättringar inom ramen för budgetarbetet, både i strategidelen och i nyckeltalen för resultatområdena. Utöver detta behandlar utskotten utvärderingsresultat som berör det egna resultatområdet.

Vad gäller år 2019 konstaterar revisionsutskottet (s. 5-6) att en del strategiska mål uppnåts endast delvis. Inom bildningen gäller detta idrotts- och motionsprogrammet, som behandlas under år 2020 och kulturprogrammet, som utarbetas under hösten 2020. Enligt revisionsutskottet uppnåddes målen för ungdomsarbetslösheten bara delvis. Målet i strategin är noll procent. Detta uppnåddes inte, men det bör påpekas att arbetslösheten bland under 25-åringar var rekordlåg (5 pers), vilket i praktiken är nollarbetslöshet bland de unga i slutet av år 2019. Noll procent är ett mål som inte i praktiken någonsin nås, eftersom det alltid finns personer som tillfälligt är utan studie- eller arbetsplats. Under år 2020 har tyvärr arbetslösheten ökat som en följd av corona, precis som i andra kommuner. Grankullas styrka är en ungdomsgarantimodell, som visat sig vara effektiv. Den utgår från en uppsökande ungdomsarbetare, ett effektivt lokalt nätverk, som över förvaltningsgränserna betjänar de unga som behöver särskilt stöd.

Revisionsutskottet rekommenderar (s. 10) också att behovet av vissa dokument utvärderas och att de publiceras på nätsidorna. För bildningens del nämns det bildningspolitiska programmet 2014-2016 och bildningens tvåspråkighetsprogram 2015-2017. Vad gäller bildningspolitiska programmet kan man

konstatera att den skulle vara överlappande med stadens strategi, som innehåller mycket målsättningar för bildningen. Dokumentet är inte lagstadgat och det är inte ändamålsenligt att utarbeta ett bildningspolitiskt program som ett separat dokument. Bildningens gamla tvåspråkighetsprogram har fortfarande i stort följts. Programmet uppdateras under hösten 2020. Inte heller detta dokument är lagstadgat. Här kan konstateras att bildningen under de senaste åren fått i uppgift att göra stora mängder utredningar, program och planer, klart mer än tidigare. Det här sysselsätter förvaltningen och personalen och det finns en risk att den operativa verksamheten och produktionen av tjänster lider.

Revisionsutskottets tyngdpunktsområde år 2019 var social- och hälsovården, men utskottet behandlade också ärenden som gällde bildningen (s. 12-16).

- Revisionsutskottet ser att utvärderingsresultat för utbildningen bör presenteras för båda utskotten (SUUS och SOVV), och inte endast för kännedom samt att beslutsfattarna ska få resultaten, och att de ska vara tillgängliga för kommuninvånarna. Till detta kan konstateras att utvärderingen är en lagstadgad viktig uppgift och att praxis bör vara att båda utskotten varje år behandlar utvärderingsresultaten. Under hösten 2020 utarbetas en plan för utbildningens utvärdering, som preciserar utvärderingspraxisen närmare och den kommer att behandlas i de politiska organen.

Bildningsdirektören:

Utskottet antecknar revisionsutskottets utvärderingsberättelse för år 2019 till kännedom och ger för egen del sitt utlåtande enligt ovanstående till STS för vidare behandling.

Beslut:

Enligt beslutsförslaget.

Lausunto tarkastusvaliokunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2019

39/02.06.01/2020

NUORV

Lisätiedot:

sivistystoimenjohtaja Heidi Backman, puh. 050 566 8800
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastusvaliokunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arvioinnin tulokset esitetään arviointikertomuksessa. Tarkastusvaliokunta hyväksyi ja allekirjoitti arviointikertomuksensa vuodelta 2019 18.5.2020 (§ 35) ja saattoi sen kaupunginvaltuuston tiedoksi 15.6.2020 (§ 25).

Valiokunnilta pyydetään antamaan vastauksia tarkastusvaliokunnan kysymyksiin. Kaupunginhallitus kokoaa sen jälkeen koko kaupungin toimintaa koskevan lausunnon vuoden 2020 loppuun mennessä. Tarkastusvaliokunnan hyväksymä arviointikertomus vuodelta 2019 on **liitteenä**.

Vastineet

Tarkastusvaliokunta on käsitellyt kertomuksessaan (s. 3) myös edellisen vuoden (2018) kertomuksen sekä valiokuntien ja kaupunginhallituksen vastineet siitä:

- Tarkastusvaliokunta suosittelee edelleen kehittämään vuosikohtaisten tavoitteiden ja mittareiden asettamista siten, että ne kuvaavat enemmän vaikutuksia kaupunkilaisille. Suositeltavia mitattavia kohteita ovat esimerkiksi: palveluiden saatavuus ja vaikuttavuus, suoritteiden lukumäärä ja resurssien määrä. Tähän voidaan todeta, että tämä on tärkeä kehittämistyö ja pyrkimyksenä on jatkuvasti tehdä parannuksia talousarviotyöhön, sekä strategiaosioon että tulosalueiden avainlukuihin. Tämän lisäksi valiokunnat käsittelevät oman tulosalueen muita arviointituloksia.

Vuoden 2019 osalta tarkastusvaliokunta toteaa (s. 5-6), että osa strategisista tavoitteista on toteutunut vain osittain. Sivistystoimessa tämä koskee liikkumishjelmaa, joka on hyväksytty vasta vuoden 2020 puolella, ja kulttuuriohjelmaa, jota laaditaan syksyn 2020 aikana. Tarkastusvaliokunnan mukaan myös tavoite nuorisotyöttömyydestä toteutuu vain osittain. Strategiassa tavoite oli 0 % nuorisotyöttömyys. Tätä ei saavutettu, mutta on huomautettava, että alle 25-vuotiaiden työttömyys oli ennätyksellisen alhainen (5 henkilöä), eli käytännössä voimme puhua nollatyöttömyydestä nuorten osalta vuoden 2019 lopussa. Nolla prosenttia on tavoite, jota ei käytännössä koskaan saavuteta, koska aina on henkilöitä, jotka ovat väliaikaisesti ilman työ- tai opiskelupaikkaa. Valitettavasti vuoden 2020 aikana työttömyystilanne on koronan takia muuttunut huonompaan suuntaan, kuten muissakin kunnissa. Kauniaisten vahvuus on nuorisotakuumalli, joka on osoittautunut tehokkaaksi. Mallin toimivuus perustuu kaupungin omaan etsivään nuorisotyöntekijään sekä tehokkaaseen paikalliseen verkostoon, joka yli hallintorajojen palvelee niitä nuoria, jotka tarvitsevat erityisesti tukea.

Tarkastusvaliokunta suosittaa (s. 10) myös tiettyjen asiakirjojen tarpeen arviointia ja niiden julkaisemista kaupungin verkkosivuilla tarvittaessa. Sivistystoimen osalta mainitaan sivistyspoliittinen ohjelma 2014-2016 ja sivistystoimen kaksikielisyysohjelma 2015-2017. Sivistyspoliittisen ohjelman osalta voidaan todeta, että

se olisi päällekkäinen kaupungin strategian kanssa, missä on runsaasti tavoitteita sivistystoimelle. Asiakirja ei ole lakisääteinen, eikä ole enää tarkoituksenmukaista laatia sivistyspoliittista ohjelmaa erillisenä asiakirjana. Sivistystoimen vanhaa kaksikielisyysohjelmaa ollaan edelleen pääosin noudatettu. Ohjelma päivitetään syksyn 2020 aikana. Tämäkään asiakirja ei ole lakisääteinen. Todettakoon, että sivistystoimi on saanut viime vuosina runsaasti selvitys-, ohjelma- ja suunnitelmapyyntöjä, selkeästi enemmän kuin aikaisemmin. Tämä työllistää hallintoa ja henkilöstöä, ja riskinä on, että operatiivinen toiminta ja palveluiden tuottaminen kärsivät.

Sivistystoimenjohtaja:

Valiokunta merkitsee tiedoksi tarkastusvaliokunnan arviointikertomuksen vuodelta 2019 ja antaa omalta osaltaan lausunnon edellä mainitun mukaisesti kaupunginhallitukselle jatkokäsittelyä varten.

YLEISHALLINNON VASTINE

2. Edellisten vuosien arviointikertomuksissa esitettyjen havaintojen ja kehittämisehdotusten seuranta

Tarkastusvaliokunnan näkemyksen mukaan valiokuntien työskentelyä selkeyttäisi hallinnollinen toimintatapa koskien esitysten valmistelua. Muistioiden laatiminen poikkihallinnollisista tapaamista voisi sujuvoittaa päätöksentekoa. Esimerkiksi kaupunginhallituksen ja yhdyskuntavaliokunnan välillä on pidetty kuulemistilaisuuksia, joissa on käsitelty isoja asemakaavakysymyksiä, missä osapuolet ovat olleet usein yhteisymmärryksessä yli puoluerajojen. Valmistelu on kuitenkin jatkunut enemmän tilaajien kuin kuulemistilaisuuksien pohjalta.

Tarkastusvaliokunta toivoo, että vastaavanlaisista poikkihallinnollisista kuulemistilaisuuksista laaditaan muistio, jotta kuulemistilaisuuksissa esiin tuotuja asioita voidaan huomioida jatkovalmisteluissa

Vastauksena edelliseen todetaan, että yleinen käytäntö on, että kaikista kuulemis- ja vastaavista tilaisuuksista laaditaan muistio viranhaltijoiden käyttöön. Esimerkiksi sisäisessä ohjeessa ”Hyvän valmistelutekstin aakkoset - Tavoitteena selkeä valmisteluteksti” todetaan seuraavaa:

”Päätöksen vaikutuksia punnittaessa tulee jo valmistelussa tarkastella kaupungin kokonaisuutta sen sijaan että nojaututtaisiin vain yhden tahon näkökulmaan. Näin ollen kaupungin eri toimijoiden, valmistelijoiden ja esittelijöiden yhteistyö ja yhteisvalmistelu, ei yksinomaan toimialan sisällä vaan myös toimialojen kesken, on välttämätöntä. Tämä palvelee kaupungin johtoa, päätöksentekijöitä, eli luottamushenkilöitä sekä mediaa ja kuntalaisia.”

Samassa ohjeessa todetaan lisäksi:

”Valmistelijan tulee hankkia asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset, joiden tuloksena syntyy asian selostus, ratkaisu, perustelut ja asian päätösehdotus.

Asian hyvällä valmistelulla pyritään aineellisesti ja sisällöllisesti oikean lopputuloksen saavuttamiseen. Viranomaisen, eli käytännössä valmistelusta vastuussa olevan valmistelijan on selvitettävä kaikki asiaan vaikuttavat seikat, normit ja faktat, mahdollisesti kuultava asianosaisia ja muita tahoja sekä lopulta muotoiltava ratkaisuehdotus.

Valmistelun keskeisenä lähtökohtana on varmistaa esityksen tai päätöksen kokonaisuus koko kaupungin toiminnan kannalta. Asian valmistelijan tulee tunnistaa, että asiaan saattaa liittyä kaupungin sisällä erilaisia intressejä tulosyksiköiden erilaisten roolien tai tavoitteiden vuoksi. Siksi valmistelussa on varmistettava, että kaupungin sisäisten toimijoiden erilaiset näkemykset tulevat esille asian valmisteluvaiheen aikana. Näkemykset tulee huomioida osana päätöksen perusteluita.”

Vastineessa todetaan, että Kauniaisten kaupunkistrategian 2018 – 2022 laadinta alkoi keväällä 2017 esimiesten arvo- ja visiotyöpajalla ja strategiaseminaarilla. Kaupungin johtoryhmä on mm. tutustunut muiden kaupunkien käytössä oleviin mittareihin, ja talousarvion 2020 laadinnan yhteydessä tavoitteita ja mittareita kehitetään ja laajennetaan. Kaupunki on hakenut ulkopuolista rahoitusta tiedolla johtamismallin kehittämiseksi.

Tarkastusvaliokunta suosittelee edelleen kehittämään vuosikohtaisten tavoitteiden ja mittareiden asettamista siten, että ne kuvaavat enemmän vaikutuksia kaupunkilaisille. Suositeltavia mitattavia kohteita ovat esimerkiksi: palveluiden saatavuus ja vaikuttavuus, suoritteiden lukumäärä tai resurssien määrä.

Edelliseen todetaan, että seuraavan kaupunkistrategian valmistelu aloitetaan loppuvuodesta 2021. Strategian rakenne tulee jonkin verran poikkeamaan nykyisestä.

Kauniaisten kaupungissa tiedolla johtamisen kehittäminen perustuu kaupunkistrategian 2018-2022 painopistealueeseen ”Fiksun toiminnan, talouden ja yhteistyön Kauniainen”. Tavoitteita tarkennetaan digitalisaatio-ohjelman 2018-2020 kohdassa ”Tiedolla johtaminen”. Kaupungille rakennetaan tiedolla johtamismalli, joka edistää digitalisaatiota erityisesti datan hyödyntämisessä päätöksenteossa ja kehittää johtamisosaamista. Tietoa jakamalla eri alojen, johdon, päättäjien ja asukkaiden välillä syntyy kokonaiskuva kaupungin toiminnasta, jota hyödynnetään toiminnan kehittämisessä, ennakoivassa päätöksenteossa ja strategiatyössä. Tiedolla johtaminen edistää asiakaslähtöisyyttä ja osallisuutta, toimintatapojen uudistumista sekä palveluiden kohdentamista ja järjestämistä kestäväällä tavalla sekä edelleen välillisesti asukkaiden hyvinvointia ja vahvistaa kaupungin taloutta.